

Όπως κάθε Πέμπτη απόγευμα εδώ και τρία χρόνια, διέσχισα τον υπόγειο διάδρομο, πέρασα τα δύο κιγκλιδώματα και τις τέσσερις θωρακισμένες πόρτες κάτω από το βλέμμα της κάμερας και βρέθηκα απότομα στην άλλη πλευρά του τοίχου· ο ήλιος, πολύ ψηλά ακόμη σκέφτηκα, με τύφλωσε.

Αρχές Μάρτη... Μόλις δυο μήνες πριν, την ίδια ώρα, στο ίδιο σημείο, με περίμενε το σκοτάδι και το πορτοκαλί φως των προβολέων που λούζουν τους ψηλούς τοίχους του περιβόλου.

Από μια άλλη σιδερένια πόρτα προς το πάρκινγκ, έβγαιναν οι τελευταίοι επισκέπτες της ημέρας, λιγότερο θορυβώδεις από εκείνους που είχα δει το πρωί να περιμένουν ο ένας πίσω από τον άλλο να τους επιτρέψει ο φρουρός να μπουν μέσα σ' αυτό τον παράξενο κόσμο. Έμεινα να κοιτάζω κάποιες κοπέλες που φορούσαν κιόλας φορέματα και μπλουζάκια καλοκαιρινά. Έμοιαζαν περισσότερο ονειροπόλες παρά μελαγχολικές. Αναρωτήθηκα πώς το άντεχαν τόσα χρόνια οι

άντρες να γυρίζουν στα κελιά τους και να τις αφήνουν να φεύγουν, τόσο όμορφες και μόνες.

Μπήκα στο αυτοκίνητό μου και προτού γυρίσω το κλειδί, στάθηκα να παρατηρώ για ώρα αυτό το τσιμεντένιο φρούριο όπου η άνοιξη θα κατόρθωνε στο τέλος να τρυπώσει με λίγο χορτάρι ή ίσως με κανένα μπουκέτο πασχαλιές.

Στα τρία αυτά χρόνια δεν κατάφερα ποτέ να βγω κατευθείαν στην εθνική. Πρέπει να σταθώ κάθε φορά συλλογισμένος, με τη σκέψη μου στους οχτακόσιους άντρες που, πίσω από αυτή την απόκρημνη ακτή, βλέπουν στον ουρανό τις εποχές ν' αλλάζουν.

Από μικρό παιδί –τόρα πια μπορώ να τ' ομολογήσω– το μόνο μέρος στον κόσμο που με κατατρέχει, με θέλγει και με τρομοκρατεί συγχρόνως, είναι η φυλακή. Η λέξη και μόνο μου φέρνει στο νου τάφους, φέρετρα και νεκροταφεία. Γι' αυτό άλλωστε ζήτησα να εργαστώ εδώ. Νόμιζα ότι αν διάβαινα τις πύλες της μια φορά την εβδομάδα θα κατόρθωνα να εξοικειωθώ μαζί τους ή, καλύτερα, να τις «υποσκάψω». Τώρα πια ξέρω ότι δεν γίνεται, το θάνατο δεν τον υποσκάπτεις.

Ήθελα να γίνω συγγραφέας, να μιλώ για όλα όσα με συνταράζουν και μ' απασχολούν. Δυστυχώς δεν τα κατάφερα. Τα χειρόγραφα που έστειλα με το ταχυδρομείο έχουν όλα επιστραφεί με αρνητικές απαντήσεις από τους εκδότες.

Αρκούμαι λοιπόν στο να κάνω τους άλλους –καμιά δεκαπενταριά κρατούμενους– να γράφουν. Ίσως, με τον καιρό, κάποιος από αυτούς γίνει αναγνωρισμένος

ποιητής ή μυθιστοριογράφος. Το αξίζουν όλοι τους και μόνο για το βάθος, τη μοναξιά και τη συγκίνηση που αποπνέει η κάθε τους λέξη. Και ειλικρινά δεν θα ζήλευα ποτέ μια τέτοια επιτυχία, φτιαγμένη ολόκληρη από πόνο.

Τη στιγμή που ο ήλιος πύρωνε τούς πέρα λόφους, οι τελευταίες του ακτίνες άστραψαν εκτυφλωτικές στα θωρακισμένα τζάμια τού ενός από τα δύο παρατηρητήρια. Πρώτη φορά εδώ και πολύ καιρό ένιωσα τόσο έντονο τον ερχομό της άνοιξης, και το ήξερα ότι πίσω από αυτό τον τοίχο –λίγα μέτρα πιο κει δηλαδή– εκατοντάδες άντρες θα έχαναν με τις πρώτες λιακάδες τη γαλήνη τους.

Ξεκινώντας έβαλα τη μόνη κασέτα που μου αρέσει να ακούω στο αυτοκίνητο. Ξεχύθηκα στην εθνική οδό συντροφιά με τη φωνή της Τζέσι Νόρμαν.

Την κασέτα αυτή μου την έγραψε η Λώρα λίγο καιρό προτού χωρίσουμε. Ίσως έτσι να εξηγείται η μονομανία μου μ' αυτή τη φωνή. Την ακούω όμως μόνο μες στο αυτοκίνητο, κι από τη στιγμή που βάζω μπρος η ομορφιά της πλημμυρίζει το μικρό, ασφαλές μου καβούκι. Καμιά φορά τυχαίνει να ξυπνήσω έντρομος τη νύχτα και τότε, ένα είναι το γιατρικό: Ντύνομαι και κατεβαίνω στο αυτοκίνητό μου. Είμαι ικανός να περιφέρομαι άσκοπα για ώρες ατελείωτες μες στους σκοτεινούς δρόμους, ακούγοντας την Τζέσι Νόρμαν στο *Άβε Μαρία* του Σούμπερτ. Μη φανταστείτε πως είμαι κάνας μελομανής. Κάθε άλλο. Είμαι μάλλον άσχετος από μουσική, και μάλιστα αυτού του είδους. Δεν ξέρω τι έγινε, πά-

ντως, από τη στιγμή που άκουσα αυτή τη γυναίκα να τραγουδάει, κάτι σαν να άνοιξε μέσα μου. Όταν οδηγώ μόνος μου τη νύχτα, νιώθω πως είναι δίπλα μου, με να-νουρίζει, με τυλίγει και μ' οδηγεί στη χώρα του ύπνου. Ξαναγίνομαι παιδί. Όταν πια τα μάτια μου κλείνουν, σταματώ στην άκρη κάποιου έρημου δρόμου κι αποκοιμιέμαι με το χάδι της φωνής της.

Η Λώρα με άφησε πριν από ένα χρόνο. Δεν έχω ακόμη συνηθίσει τη σιωπή μες στο διαμέρισμα, κυρίως όταν επιστρέφω το βράδυ. Νομίζω ότι κάπου με περιμένει χαμογελαστή κι έχω στα χείλη μου τ' όνομά της.

Πήρε μαζί της μόνο τρεις σάκους με ρούχα. Τίποτε δεν άλλαξε θέση: τα μικροαντικείμενά της, τα επίπλα που αγοράσαμε μαζί από το «Εμμαούς»* και που είχε ξαναβάψει μόνη της, ακόμη και τα σουβέρ με τις γάτες στο κομό του δωματίου μας. Το λέω ακόμα δωμάτιό μας γιατί δέκα χρόνια κοιμόμουν κολλημένος στο κορμί της κι ακόμη δεν μπορώ να συνηθίσω μόνος.

Στη θέση τους όλα, μα δίχως ζωή. Ωστόσο δεν έφυγε μακριά. Άνοιξε με την καλύτερή της φίλη ένα μικρό εξωτικό εστιατόριο, δυο βήματα από εδώ, το «Καφέ Πιέρι». Εγώ βρήκα το όνομα και τώρα χτυπάω το κεφάλι μου.

Όταν την πεθυμήσω ασυγκράτητα, πηγαίνω ως εκεί

* Emmaüs: Φιλανθρωπική αγορά μεταχειρισμένων ειδών με υποκαταστήματα σε όλη τη Γαλλία. (σ.τ.μ.)

να φάω το «πιάτο της ημέρας». Η Λώρα δεν μ' αφήνει να πληρώσω κι αναρωτιέμαι αν το κάνει από κάποια υπολείμματα τρυφερότητας ή μήπως για να μην πηγαίνω και πολύ συχνά. Μένει ακριβώς πάνω από το «Καφέ Πιπέρι» με τη φιλενάδα της. Μπορεί, μάλιστα, να νομίζει ότι την παρακολουθώ.

Δεν έχει κι εντελώς άδικο. Από το παράθυρο του δωματίου μας το βλέμμα μου χώνεται σ' ένα στενάκι που βγάζει κατευθείαν στην πλατεία του εστιατορίου. Μόλις φτιάξει ο καιρός βγάζουν κάτω από τα πλατάνια τραπέζια και μπλε πολυθρόνες από μπαμπού. Κι εκεί, στην άκρη του δρόμου, βλέπω τη Λώρα να μπαينوβγαίνει.

Τη μέρα που έφυγε ήμουν σε τέτοιο χάλι που πήγα και αγόρασα ένα ζευγάρι δυνατά κιάλια από τον οπτικό της γειτονιάς. Καθώς ήταν άνοιξη κι έκανε καλό καιρό, έμενα κολλημένος στο παράθυρο να την κοιτάζω με τις ώρες να πηγαίνει και να 'ρχεται χαμογελαστή, με τον ήλιο να της χρυσίζει κάθε μέρα και περισσότερο τα μπράτσα, τις γάμπες και το πρόσωπο. Μέσα απ' τα κιάλια μου έβλεπα τόσο καθαρά την ευτυχία της, σαν να βρισκόταν στο ίδιο το δωμάτιο. Ήταν όμως εκεί κάτω και μπορούσα να μαντέψω μέσα από τα μάτια των πελατών της ότι την έλουζε κάποιο φως δικό της, δίχως καμιά λύπηση για μένα.

Είμαι βέβαιος ότι αν είχα καταφέρει να γίνω συγγραφέας, αν τα βιβλία μου τα έβρισκε κανείς σε όλα τα βιβλιοπωλεία, αν τα έβλεπε ίσως και στη βιτρίνα, η Λώρα δεν θα με είχε αφήσει. Δεν θέλω μ' αυτό να πω

ότι το μόνο που λογαριάζει είναι η επιτυχία, όχι. Ίσως μάλιστα να ισχύει ακριβώς το αντίθετο· διαφορετικά δεν θα σέρβιρε τώρα «πιάτα ημέρας», τη στιγμή που διαθέτει διπλώματα αγγλικών και ισπανικών. Πόσες φορές, όμως, δεν μου είχε πει:

— Μα για όνομα του Θεού, Ραλφ! Θα περάσεις όλη τη ζωή σου μέσα σ' αυτό το δωμάτιο, με το παράθυρο κλειστό, διπλωμένος στα δυο να γράφεις πράγματα που δεν ενδιαφέρουν κανέναν! Κι όχι χωρίς λόγο: Θεσ τάχα να μιλήσεις για τη ζωή που όμως δεν ξέρεις, που τη φοβάσαι... Βγες, αθλήσου, βρες μια δουλειά. Γίνεσαι σαράντα χρονών και κοίτα πώς είσαι! Είδες την κοιλιά σου στον καθρέφτη;

Εδώ και λίγο καιρό, περιμένοντας να με πάρει ο ύπνος, χτενίζω τα σκοτάδια της πόλης με τα κιάλια μου ψάχνοντας για παράθυρα που μένουν φωτεινά μες στη νύχτα. Ανακαλύπτω πράγματα συναρπαστικά που σημειώνω ευσυνείδητα σε ένα τετράδιο. Στην ετικέτα έγραφα: «Νυχτερινές πτήσεις».

Δεν κοιμάμαι εύκολα. Συχνά στριφογυρίζω στο κρεβάτι τουλάχιστον μέχρι τις τρεις. Εκείνη την ώρα το μυαλό μου τρέχει στη φυλακή. Τι να κάνουν οι κρατούμενοι που είδα το πρωί κι ανταλλάξαμε συγκινήσεις, επιθυμίες και αμφιβολίες; Πού βρίσκουν ύπνο όταν ξέρουν πως το μέλλον τους είναι κάγκελα και πάλι κάγκελα; Ονειρεύονται ακόμη γυναίκες, ύστερα από τόσα χρόνια;

Από την ομάδα που παρακολουθεί τα μαθήματα στο Λογοτεχνικό Εργαστήριο, μερικοί είναι περαστικοί. Εί-

ναι εκείνοι που εκτίουν μικρές ποινές και βρίσκονται στη φυλακή σχεδόν τυχαία: Ένας δάσκαλος που παρασύρθηκε από τα θέλητρα κάποιας ανήλικης, ένας τραπεζικός υπάλληλος που έχωσε στην τσέπη του μια δεσμίδα χαρτονομίσματα – μερικά πλαστά δολάρια, αγορασμένα σ' ένα καφενείο εξαιτίας μιας κόκκινης Φεράρι, παρκαρισμένης εκεί δίπλα. Αυτοί ξαναρχίζουν τη ζωή τους λίγους μήνες αργότερα. Με τη γεύση του τρόμου στο στόμα και με τα μάτια για πάντα σημαδεμένα από τους τέσσερεις τοίχους, χάνονται στην ομίχλη μιας εύθραυστης ζωής.

Εκείνους που σκέφτομαι περισσότερο είναι όσους βρίσκονται μέσα χρόνια. Αυτούς τους γνωρίζω καλύτερα. Κάθε Πέμπτη με παρατηρούν, με ανακρίνουν και σιγά-σιγά με εμπιστεύονται. Τώρα πια με περιμένουν το ίδιο ανυπόμονα όπως την οικογένειά τους στο επισκεπτήριο – όταν βέβαια υπάρχουν ακόμα συγγενείς που αντέχουν να τους επισκέπτονται κάθε βδομάδα, εδώ και τόσο πολύ καιρό.

Πολλοί από αυτούς είναι πραγματικοί αλήτες, μα δεν είναι δική μου δουλειά να τους κρίνω. Είναι παιδιά του κινδύνου, που επέλεξαν την πολυτέλεια, το ρίσκο, ένα δρόμο όλο σκληρότητα. Λέω παιδιά, γιατί μόνο τα παιδιά εκτινάσσουν έτσι το πεπρωμένο τους στις σφαίρες της περιπέτειας. Παραχαράκτες, ληστές τραπεζών, φορτηγών και ταχυδρομικών βαγονιών, βαδίζουν καλοπληρωμένοι προς τη μοιραία σφαίρα ή τη φυλακή. Ούτε χειρότεροι ούτε καλύτεροι από εμάς τους υπόλοι-

πους, με τα μάτια τυφλωμένα από τη βία και το όνειρο. Γεννήθηκαν σ' έναν κόσμο δίχως ομορφιά.

Με δυο-τρεις απ' αυτούς έγινα φίλος. Συναντιόμαστε στη βιβλιοθήκη της φυλακής όπως στην πίσω αίθουσα κάποιου μπαρ. Μπορούν να βασιζονται σε μένα και σκέφτομαι πως η ζωή μου είναι τόσο άστατη που ίσως κάποια μέρα χρειαστεί να βασιστώ και εγώ σ' αυτούς.

Ούτως ή άλλως κανείς δεν μου ζήτησε μέχρι τώρα να του φέρω κρυφά καμιά λίμα ή κανένα περιστροφο. Θα ήταν άλλωστε αδύνατον. Όλοι ανεξαιρέτως είμαστε υποχρεωμένοι να περνάμε από έναν ανιχνευτή μετάλλων που εντοπίζει μέχρι και τις μπαλάνες των σουτιέν. Έχω δει γυναίκες να αναγκάζονται να γδυθούν σχεδόν ολόκληρες: Περνούν και ξαναπερνούν από τον ανιχνευτή αφαιρώντας κάθε φορά και από κάτι, μέχρι το κουδούνισμα να σταματήσει. Μπορεί να αποδειχτεί πολύ σοβαρό κι όμως μοιάζει με κατεργαριά, μια λεπτή πινελιά στην άχρωμη ζωή των δεσμοφυλάκων. Τους καταλαβαίνω... Κι εγώ συχνά τα φέρνω έτσι ώστε, σε περίπτωση που χτυπήσει το κουδούνι του ανιχνευτή, μπροστά μου να υπάρχει μια καλλίγραμμη σιλουέτα...

Διαφέρουν άραγε πολύ οι ζωές μας – η δική μου, εννοώ, από των φυλακισμένων; Κοιμάμαι μόνος, τρώω μόνος και δεν με περιμένει καμιά λαμπρή σταδιοδρομία. Τι μου λείπει για να είμαι σαν κι αυτούς; Λίγη μυϊκή δύναμη; Τους τοίχους της φυλακής τους κουβαλώ μέσα μου, κι όταν κατεβαίνω στην πόλη να πω κάναν καφέ, ν' αγοράσω την εφημερίδα μου ή να περπατήσω

απλώς στους δρόμους, ξέρω καλά ότι δεν υπάρχουν για τους άλλους – είμαι χωμένος βαθιά σε κάποιο μακρινό μπουντρούμι.

Ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει στη φυλακή. Εκεί με περιμένουν. Μια μέρα, κάποιος κρατούμενος μου είπε: «Είμαι τόσο ευχαριστημένος όταν έρχεσαι! Μυρίζεις δάσος, γυναίκες κι αυτοκίνητο». Κανείς ποτέ δεν μου είπε τέτοια λόγια στο δρόμο, σάμπως οι ελεύθεροι άνθρωποι να μη μυρίζουν τίποτε.

Εδώ και λίγο καιρό, ένας από τους κρατούμενους μου έχει κινήσει την περιέργεια. Εμφανίστηκε μια Πέμπτη στη βιβλιοθήκη, κάθισε στο ένα από τα δυο τραπέζια που ενώνουμε, κρατώντας ωστόσο κάποια απόσταση από την υπόλοιπη ομάδα. Ο διευθυντής είχε προσθέσει το όνομά του στη λίστα που πρέπει να δείχνω στους δεσμοφύλακες: Γκαμπριέλ Μποβ, κελί 318, αριθμός μητρώου κρατούμενου 26966 Σ. Από τον αριθμό αυτό καταλάβαινα ότι ήταν ήδη στη φυλακή το λιγότερο τρία χρόνια. Τον καλωσόρισα στο Λογοτεχνικό Εργαστήριο και του ζήτησα να μας πει τι τον έκανε έτσι ξαφνικά να θέλει να λάβει μέρος σ' αυτή τη δραστηριότητα. Ψέλλισε μια απάντηση: «Δεν ξέρω, για να δω...»

Για περισσότερο από ένα μήνα δεν έβγαλε άχνα. Καθόταν πάντα στην ίδια θέση, στητός, σε κάποια απόσταση από τους υπόλοιπους. Για τρεις ολόκληρες ώρες, δίχως να σαλέψει ούτε σπιθαμή, άκουγε τους άλλους να διαβάζουν τα κείμενά τους, να τα σχολιάζουν, να πετά-

νε αστεία και να σκάνε στα γέλια. Τον παρακολουθούσα διακριτικά: ούτε μια φορά δεν γέλασε. Και δεν το έκανε –είμαι σίγουρος– ούτε από ξιπασιά ούτε από περιφρόνηση. Τον έβλεπα: ήταν εκεί, με την προσοχή τεταμένη. Φαινόταν στο βλέμμα του πως έδινε σε κάθε λέξη ξεχωριστή αξία. Τα μάτια του ήταν φωτεινά, μεταλλικά κι όμως πολύ πράα. Μοναχά αυτά ζωντάνευαν κάπως το χλομό του πρόσωπο. Το δέρμα του ήταν τόσο ωχρό και διάφανο που σε ορισμένα σημεία έμοιαζε μελανό.

Έρχεται ντυμένος πάντοτε, απ' την κορφή ως τα νύχια, στα γκριζά. Όλα του τα ρούχα θα πρέπει κάποτε να υπήρξαν μαύρα, αλλά με τα πολλά πλυσίματα πήραν σιγά-σιγά το χρώμα των ματιών του.

Αυτός ο άντρας, στα τριάντα πέντε του, είναι γκριζός. Ποια γυναίκα όμως, ή ακόμη και ποιος άντρας δεν θα τον έβρισκε όμορφο;

Δεν έχω το δικαίωμα να πάω στο αρχειοφυλάκιο, όπου φυλάσσεται, κλειδωμένη, η ιστορία του κάθε κρατουμένου: Η σύλληψη, η έρευνα, η δίκη και οι γνωματεύσεις των ψυχιάτρων. Όλα αυτά είναι απόρρητα, και το βρίσκω λογικό.

Έχω πάντως τέτοια περιέργεια να μάθω γι' αυτό το σιωπηλό, γκριζό πλάσμα, που πίνοντας τον καφέ μου με τη Ναταλί –μια από τις τρεις κοινωνικές λειτουργούς– δεν κρατήθηκα να μη ρωτήσω. Έμαθα λοιπόν ότι καταδικάστηκε δεκαοχτώ χρόνια χωρίς αναστολή για το φόνο της γυναίκας του. Κι απ' ό,τι μου είπε η Ναταλί, επωφελήθηκε ελάχιστα από τα ελαφρυντικά που αναγνωρίζονται στα εγκλήματα πάθους. Τελικά, ποιος

μπορεί να αποφασίσει πού αρχίζει και πού τελειώνει ένα πάθος; Το πάθος για το χρήμα, ας πούμε, είναι ή δεν είναι πάθος; Το ίδιο βράδυ έψαξα στο λεξικό. Το πάθος έχει τη ρίζα του στο ρήμα *πάσχω* που σημαίνει και «υποφέρω». Σύμφωνα με τους ενόρκους, αυτός ο άνθρωπος δολοφόνησε τη γυναίκα του χωρίς να υποφέρει...

Από τότε που τον παρατηρώ σχολαστικά, έχω την εντύπωση ότι, από όλους μας, αυτός υποφέρει περισσότερο.

Συχνά τις Πέμπτες το μεσημέρι τρώω με τους δεσμοφύλακες στην τραπεζαρία τους. Το φαγητό είναι καλό και μου στοιχίζει ελάχιστα, δεκαοχτώ φράγκα, όσο και σ' αυτούς. Σήμερα έμαθα κάτι παράξενο.

Μόλις είχα ακουμπήσει το δίσκο μου πάνω στο τραπέζι, όταν είδα τον Ορσίνι να ψάχνει για θέση. Του έκανα νόημα κι ήρθε καταχαρούμενος να καθίσει απέναντί μου. Ο Ορσίνι είναι ο αρχιδεσμοφύλακας του κτηρίου Β. Από τα τρία κτήρια της φυλακής, αυτό είναι το πιο δύσκολο, δηλαδή το πιο επικίνδυνο. Εκεί βρίσκεται το πειθαρχείο και η απομόνωση. Με μια λέξη, στεγάζει όλους τους κρατούμενους που βρίσκονται υπό ειδική επιτήρηση.

Ο Ορσίνι δεν είναι κακός άνθρωπος. Λατρεύει την τάξη και πάνω απ' όλα, όπως όλοι οι Κορσικανοί, λατρεύει το νησί του. Είναι από την Μπαλάνια, κι η δική μου καταγωγή απ' την Ορέτσα. Από τότε λοιπόν που το έμαθε, μου δείχνει ιδιαίτερη συμπάθεια. Μόλις με

δει νομίζει πως βρίσκεται στην Κορσική, παίρνει φόρα και δεν έχει σταματημό. Μου αρέσει η προφορά του, μου θυμίζει τα παιδικά μου χρόνια.

Τον έχω πιάσει πολλές φορές στους διαδρόμους να μιλάει κορσικάνικα με τους κρατουμένους. Το κάνει με τέτοια λαχτάρα που κρατιέμαι να μη γελάσω. Είναι ολοφάνερο πως το προτιμάει από το να μιλάει γαλλικά με τους άλλους δεσμοφύλακες. Άλλωστε, με το που θα πάρει καμιά βδομαδούλα άδεια, βουτάει το αεροπλάνο ή το καράβι και κατεβαίνει για ψάρεμα ή για κυνήγι, ανάλογα με την εποχή. Τον προηγούμενο χειμώνα μάλιστα, μου έφερε κι ένα ολόκληρο μέτρο φινγκατέλι*.

Φλυαρήσαμε λίγο για τα τελευταία γεγονότα στο νησί, για τους Κορσικανούς εθνικιστές και την αναδιοργάνωση της ντόπιας μαφίας, κι έπειτα τον ρώτησα:

— Για πες μου, Αντουάν (όταν τον λέω Αντουάν τα μάτια του φωτίζονται – όλοι εδώ τον φωνάζουν ή «Αρχηγό» ή «Ορσίνι»), ο Γκαμπριέλ Μποβ είναι στο κτήριό σου;

Το φως έφυγε απ' το βλέμμα του σαν να τον είχα ξυπνήσει απότομα.

— Ναι, γιατί;

— Γιατί εδώ και λίγους μήνες έρχεται στα μαθήματά μου, αλλά δεν έχει ανοίξει ούτε μια φορά το στόμα του. Πώς να σου εξηγήσω... Είναι σαν να απουσιάζει, κι όμως εγώ δεν έχω μάτια παρά μόνο γι' αυτόν.

* Figatelli: Αλλαντικό από την Κορσική. (σ.τ.μ.)